

ΟΜΙΛΙΑ RASHIDA MANJOO,
ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑΣ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
68η ΣΥΝΟΔΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΟΗΕ
Τρίτη Επιτροπή
Νέα Υόρκη, 23-10-2013

Κύριε Πρόεδρε, διακεκριμένοι σύνεδροι, αντιπρόσωποι των Ηνωμένων Εθνών και της κοινότητας των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Με μεγάλη χαρά απευθύνομαι στην 68η Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης και παρουσιάζω την αναφορά μου σχετικά με το Ψήφισμα 65/187. Η παρούσα αναφορά εξετάζει το ζήτημα της βίας εναντίον των γυναικών καθώς και θέματα εγκλεισμού σε σωφρονιστικά καταστήματα.

Σε πολλές χώρες παρατηρείται μια δυσανάλογη αύξηση του ποσοστού των γυναικών που φυλακίζονται, σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό των αντρών. Η έρευνα αυτή αναδεικνύει πως υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στη βία που ασκείται στις γυναίκες και τον εγκλεισμό τους είτε πριν, είτε κατά την διάρκεια, είτε έπειτα από τη φυλάκισή τους. Υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν πως οι φυλακισμένες γυναίκες έχουν υπάρξει θύματα βίας πριν να φυλακιστούν, σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό από αυτό που αναγνωρίζεται από τον ποινικό σύστημα. Βέβαια υπάρχουν γυναίκες που φυλακίζονται επειδή διέπραξαν κάποιο έγκλημα αν και χωρίς να υποβιβάζουμε περιπτώσεις κατά τις οποίες έχουν γίνει προηγουμένως δέκτες βίαιης συμπεριφοράς, υφίσταται ένα αδιάψευστος δεσμός ανάμεσα στη βία και στον εγκλεισμό, ενώ η συνέχιση της βίας κατά τη διάρκεια και έπειτα του εγκλεισμού, είναι γεγονός για όλες τις γυναίκες παγκοσμίως.

Επιπλέον, η ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων δημιουργούν περισσότερες αρνητικές επιδράσεις στις γυναίκες παρά στους άνδρες, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται αυξημένες καταδικαστικές αποφάσεις και συγκεκριμένες μορφές βίας. Γυναίκες που ανήκουν σε διαφορετικές εθνικές και φυλετικές ομάδες αντιμετωπίζουν αυξημένες πιθανότητες σύλληψης, αφού δομικοί παράγοντες επηρεάζουν τα αίτια, τις συνέπειες, τις προϋποθέσεις – όπως και την ευαισθησία – σε πιθανές συλλήψεις και εγκλεισμούς. Οι επιπτώσεις από την φυλάκισή τους επιδρούν αρνητικά σε πολλές πλευρές της ζωής αυτών των γυναικών, και σε αρκετές περιπτώσεις ο εγκλεισμός συνεισφέρει στο να επαναληφθεί η παραβατική συμπεριφορά.

Οι γυναίκες φυλακίζονται για πολλούς λόγους, επί παραδείγματι ο εγκλεισμός για παράνομες δραστηριότητες που διαπράττουν ύστερα από εξαναγκασμό από βίαιους άντρες ή εξαιτίας της σχέσης που έχουν με άλλους που έχουν παραβατική συμπεριφορά όπως για παράδειγμα η δώξη και η φυλάκιση για αναγκαστική εκπόρνευση και εμπόριο λευκής σαρκός. Εξίσου οι γυναίκες διώκονται όταν επιλέγουν την έκτρωση - ακόμα και αν η σύλληψη ήταν προϊόν βιασμού – σε χώρες στις οποίες η έκτρωση είτε είναι παράνομη, είτε χρησιμοποιείται σε σπάνιες περιπτώσεις. Τέλος οι γυναίκες που εργάζονται στη βιομηχανία του σεξ τίθενται υπό κράτηση για λόγους αποκατάστασης σε ορισμένες χώρες.

Σε κάποιες άλλες χώρες οι γυναίκες φυλακίζονται επί τη βάση «ηθικών» εγκλημάτων, όπως είναι ο προγαμιαίος έρωτας και η μοιχεία. Τα επιπλέον αποδεικτικά στοιχεία που απαιτούνται για την στοιχειοθέτηση κατηγορίας

(corroboration) σε περιπτώσεις βιασμού μπορεί να οδηγήσουν σε φυλάκιση των ίδιων των θυμάτων. Αυτήν τη στιγμή οι πολιτικές εναντίον των ναρκωτικών, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, αποτελούν την κύρια αιτία αύξησης των ποσοστών των φυλακισμένων γυναικών ανά την υφήλιο. Επίσης, ο γυναικείος πολιτικός ακτιβισμός έχει συμβάλει στην αύξηση των συλλήψεων και των διώξεων, σε κάποιες χώρες.

Ορισμένα Κράτη κρατούν τις γυναίκες προφυλακισμένες για μεγάλες περιόδους, κατά τη διάρκεια των οποίων έχουν μικρή μόνο επαφή με τους υπόλοιπους συγκατατούμενους, όπως εξάλλου ελάχιστη πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας και σε επαγγελματικά προγράμματα. Εξίσου υπάρχουν περιορισμοί στις επιτρεπόμενες επαφές με τα μέλη της οικογένειας της κρατούμενης. Μετανάστριες που βρίσκονται υπό κράτηση, από διοικητικής πλευράς, παραδοσιακά είναι αιτούντες ασύλου ή λαθρομετανάστες που βρίσκονται σε αναμονή της επιδίκασης των υποθέσεών τους, και δεν έχουν φυλακιστεί εξαιτίας κάποιου εγκλήματος.

Οι δυσμενείς συνθήκες κράτησης και η έλλειψη ενός ευέλικτου σε θέματα φύλου περιβάλλοντος είναι ένα οικουμενικό πρόβλημα. Οι κρατούμενες συχνά αντιμετωπίζουν πολύ χειρότερες συνθήκες από αυτές που αντιμετωπίζουν οι άντρες κρατούμενοι. Είναι ανοικτές σε πολλές μορφές βίας, όπως το να βιάζονται από κρατούμενους και φύλακες, να εξαναγκάζονται σε εκπόρνευση, να τις αγγίζουν με σεξουαλικό τρόπο κατά την διάρκεια της σωματικής έρευνας και τέλος αναγκάζονται να φοράνε φόρμες φυλακής που αφήνουν ακάλυπτα κάποια σημεία του σώματός τους. Σε μερικές περιπτώσεις άντρες και γυναίκες «στοιβάζονται» στους ίδιους χώρους και στα ίδια κελιά, αυξάνοντας έτσι το κίνδυνο κακοποίησης.

Η ψυχολογική βία, όπως η απομόνωση γυναικών και κοριτσιών, είναι μια άλλη μορφή κακοποίησης ιδιαίτερα αν συμβαίνει για ένα πολύ μεγάλο διάστημα εν είδει τιμωρίας. Υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν την στενή σχέση ανάμεσα στην απομόνωση και υψηλά ποσοστά αυτοκτονιών ή αποπειρών στις κρατούμενες. Σε ορισμένα κράτη ασκείται λεκτική ή ψυχολογική βία στις κρατούμενες ώστε να εξαχθούν πληροφορίες σχετικά με τη σεξουαλική ζωή τους. Ύστερα απειλούν τις κρατούμενες με δημοσιοποίηση αυτών των στοιχείων έτσι ώστε να λάβουν ψεύτικες ομολογίες, όπως –μεταξύ άλλων- την συμμετοχή αυτών των γυναικών σε κυκλώματα κατασκοπείας.

Πολλά σωφρονιστικά ιδρύματα δεν προσφέρουν επαρκή και χρόνια ψυχολογική ή σωματική θεραπεία στις κρατούμενες. Για την ακρίβεια ίσως να παρέχονται λιγότερη ιατρική φροντίδα σε αυτές σε σχέση με τους άντρες έγκλειστους. Η αποτυχία αναγνώρισης των ειδικών συνθηκών υγιεινής και ιατρικής φροντίδας που αφορούν τις γυναίκες, οδηγεί στην παραμέληση της αναπαραγωγικής υγιεινής και των ιατρικών αναγκών που προκύπτουν από ένα ιστορικό φτώχειας, προκαλεί κακή διατροφή, φυσική ή σεξουαλική βία, χρήση ναρκωτικών ουσιών ή ακατάλληλη ιατρική φροντίδα.

Παγκοσμίως υπάρχει η αντίληψη πως οι γυναίκες είναι αυτές που μεγαλώνουν τα παιδιά. Η φυλάκιση γυναικών που έχουν παιδιά, εγείρει ερωτήματα σχετικά με την ανατροφή των παιδιών που μένουν πίσω, και εκείνων που μεγαλώνουν σε συνθήκες κράτησης μαζί με τις μητέρες τους. Δεν υπάρχει κάποια ευρύτερη συμφωνία σχετικά με τις συνθήκες που θα δικαιολογούσαν κάτι τέτοιο και στο κατά πόσο αυτό

εξυπηρετεί τα συμφέροντα των παιδιών. Η πρακτική των περισσότερων Κρατών είναι να εξαρτούν τις σχετικές αποφάσεις ανάλογα με την ηλικία των παιδιών.

Κύριε Πρόεδρε,

Τα στοιχεία δείχνουν πως η κράτηση συνεισφέρει στην αύξηση του κινδύνου για τις δράστριες εγκλημάτων. Το 2011, η Γενική Σύνοδος με το ψήφισμα 65/229 υιοθέτησε τους Κανονισμούς των Ηνωμένων Εθνών για τις γυναίκες που βρίσκονται υπό κράτηση και για μη – ιδρυματικά μέτρα για υπαίτιες εγκλημάτων (Κανονισμοί της Μπανγκόκ), που θεμελίωσαν για πρώτη φορά συγκεκριμένες ρυθμίσεις που αναφέρονται σε κατηγορούμενες ή υπαίτιες για εγκλήματα. Οι Κανονισμοί της Μπανγκόκ αναγνωρίζουν πως η αρχή της μη διάκρισης απαιτεί από τα Κράτη να εντοπίζουν τις ειδικές προκλήσεις που οι γυναίκες αντιμετωπίζουν στα εκάστοτε ποινικά και σωφρονιστικά συστήματα. Αν και οι Κανονισμοί της Μπανγκόκ ευαισθητοποιούνται σε θέματα αντιμετώπισης του φύλου εντός των σωφρονιστικών ιδρυμάτων, δεν ευαισθητοποιούνται επαρκώς με τα προβλήματα που οδηγούν στην φυλάκιση, καθώς με τις συνέπειες του εγκλεισμού.

Τα Κράτη έχουν καθήκον να αντιμετωπίσουν τα δομικά αίτια που αφορούν την κράτηση των γυναικών και να διερευνήσουν τα ριζικά αίτια και τους παράγοντες κινδύνου που σχετίζονται με το έγκλημα και τη θυματοποίηση που προκαλείται εξαιτίας της ανάπτυξης κοινωνικών, οικονομικών, υγειονομικών και δικαστικών πολιτικών. Τα Κράτη οφείλουν με ζήλο να προλάβουν, ανταποκριθούν, προστατευθούν και να διορθώσουν όλες τις έμφυλες μορφές βίας.

Είναι άμεση ανάγκη να αναγνωριστούν και να ερευνηθούν τα «μονοπάτια» που οδηγούν μια γυναίκα στην φυλάκιση, έτσι ώστε να δημιουργηθούν καλύτερα, ασφαλέστερα και πιο ευαίσθητα περιβάλλοντα όσον αφορά το φύλο των γυναικών που βρίσκονται υπό κράτηση. Με αυτόν τον τρόπο θα βελτιωθούν οι αρνητικές συνέπειες του εγκλεισμού και θα μειωθούν οι αντίστοιχοι αριθμοί φυλακισμένων γυναικών ανά την υφήλιο. Σε ορισμένα κράτη έχει ξεκινήσει ένας νέος διάλογος και αναδύονται καινούργιες πρακτικές που συνδέονται με το ερώτημα του κατά πόσο είναι δυνατόν να μεταβληθεί η ποινή των γυναικών υπόλογων εγκλήματος από κράτηση σε κοινωνική εργασία, δεδομένου πως στην πλειοψηφία των περιπτώσεων σπάνια οι γυναίκες αποτελούν δημόσια απειλή. Σε μια εποχή περιορισμένων πόρων και κλεισίματος γυναικείων φυλακών ως ένα μέτρο εξοικονόμησης δαπανών σε ορισμένες χώρες, είναι επιβεβλημένο τα Κράτη να βρουν εναλλακτικές της φυλάκισης ποινές για τις γυναίκες σε όποιες περιπτώσεις τουλάχιστον είναι δυνατό.

Θεματική Αναφορά στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η αναφορά μου για το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για αυτόν τον χρόνο εστιάζει στην προβληματική της ευθύνης του κράτους στο θέμα της καταπολέμησης της βίας εναντίον των γυναικών. Κατά την προετοιμασία της αναφοράς απευθύνθηκα σε Κράτη – Μέλη και σε οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών ώστε να συλλέξω δεδομένα ενώ διεξήχθησαν διαβουλεύσεις σε ορισμένες περιοχές. Ο σκοπός ήταν να συλλεχθούν εμπειρίες από τα Κράτη έτσι ώστε να αναλυθεί η ερμηνεία, η εφαρμογή και η αποτελεσματικότητα των μέτρων που έχουν αναλάβει, και επίσης το κατά πόσο τα Κράτη εκπληρώνουν την δέσμευσή του να πράττουν με την προσήκουσα επιμέλεια (due diligence) στην προσπάθεια της καταπολέμησης της βίας εναντίον των γυναικών.

Σαν γενικό κανόνα η ευθύνη των κρατών βασίζεται στις πράξεις ή στις παραλείψεις κρατικών λειτουργιών ή φορέων των οποίων οι πράξεις καταλογίζονται στο Κράτος. Μια εξαίρεση σε αυτόν τον κανόνα είναι όταν το Κράτος μπορεί να φέρει την ευθύνη, όταν αποτυγχάνει να υλοποιήσει τις απαραίτητες ενέργειες που θα προλαμβάνουν ή θα αντιμετωπίζουν ορισμένες πράξεις ή παραλείψεις μη Κρατικών λειτουργιών.

Οι βασικές αρχές επί των οποίων τα Κράτη οφείλουν να πράττουν, είναι μεταξύ άλλων οι εξής: αναγνώριση του προβλήματος, αναθεώρηση των τρεχουσών πολιτικών ώστε να βρεθούν οι προβληματικές πλευρές αυτών των πολιτικών, τροποποίηση νόμων και πολιτικών ώστε να αποφευχθεί η παράβαση ή να διασφαλιστεί ένα δικαίωμα, να εξασφαλιστεί η ευθύνη των κρατικών και την μη κρατικών φορέων. Επίσης απαιτείται η αναγνώριση των ριζικών προβλημάτων της βίας καθώς και οι πηγές της διάκρισης που διασταυρώνονται με τις πραγματικές εμπειρίες των γυναικών, η τιμωρία ή/και η αποκατάσταση του δράστη, η παροχή σύνταξης και άλλων επανορθωτικών μέτρων στο θύμα, η αναφορά των μέτρων που ελήφθησαν προς συμμόρφωση σε ένα διεθνές όργανο, η γενικότερη εποπτεία περιπτώσεων και δεικτών έτσι ώστε να αξιολογηθούν και να τροποποιηθούν περαιτέρω οι πολιτικές.

Κοιτώντας τη νομοθεσία από τους κατά τόπο μηχανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων και από τις εθνικές πρακτικές, είναι εμφανές πως η προσήκουσα επιμέλεια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χρειάζεται συνεχή έλεγχο και αξιολόγηση για να εκτιμηθεί το κατά πόσο οι αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εφαρμόζονται στη συμπεριφορά του Κράτους και στην εποπτεία του Κράτους στην συμπεριφορά τρίτων. Η ευθύνη του Κράτους να δρα με την προσήκουσα επιμέλεια απαιτεί την ύπαρξη ενός πλαισίου για διάλογο γύρω από το ενδεχόμενο διχοτόμησης της προσήκουσας επιμέλειας σε δυο κατηγορίες: ατομική και θεσμική.

Η ατομική αναφέρεται στις υποχρεώσεις που έχει το Κράτος απέναντι σε κάποιο άτομο ή ομάδα ατόμων, μεταξύ των οποίων υποχρεώσεων είναι η πρόληψη, η υπεράσπιση, η τιμωρία και η παροχή αποτελεσματικών επανορθωτικών μέτρων. Η ατομική προσήκουσα επιμέλεια εγείρει μια υποχρέωση από τη μεριά του Κράτους να βοηθάει τα θύματα να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους και να προχωρήσουν μπροστά, ενώ προϋποθέτει πως τα Κράτη δεν θα τιμωρήσουν μόνο τους δράστες, αλλά και εκείνους που απέτυχαν στο καθήκον τους να ανταποκριθούν στην εν λόγω παράβαση.

Η θεσμική προσήκουσα επιμέλεια αναφέρεται στην υποχρέωση που έχει το Κράτος στο να διατηρεί ένα ολοκληρωμένο και βιώσιμο μοντέλο πρόληψης, προστασίας, τιμωρίας και αποζημίωσης για πράξεις βίας εναντίον των γυναικών. Σε θεσμικό επίπεδο τα Κράτη μπορούν να αναλαμβάνουν την ευθύνη της προστασίας, της πρόληψης και τιμωρίας, υιοθετώντας ή τροποποιώντας – μεταξύ άλλων – τη νομοθεσία, αναπτύσσοντας στρατηγικές, πλάνα δράσεων, καμπάνιες αφύπνισης και προσφέροντας υπηρεσίες. Ενισχύοντας το μέγεθος και την ισχύ της αστυνομίας, των εισαγγελέων και των δικαστών, παρέχοντας επαρκείς πόρους για την πραγματοποίηση μεταρρυθμιστικών πρωτοβουλιών και επιρρίπτοντας την ευθύνη σε εκείνους που αποτυγχάνουν να προλαμβάνουν και να υπερασπίζονται, όπως επίσης σε εκείνους που καταπατούν τα δικαιώματα των γυναικών. Τέλος τα Κράτη πρέπει να υπεισέρχονται με πιο χειροπιαστό τρόπο στις ευρείες κοινωνικές μεταμορφώσεις ώστε να ανταποκρίνονται πιο αποτελεσματικά σε θέματα δομικής και θεσμικής ανισότητας και διακρίσεων.

Κύριε Πρόεδρε,

Παίρνω την ευκαιρία να ευχαριστήσω τις Κυβερνήσεις της Βόσνιας και Ερζεγοβίνης, Κροατίας, Παπούα – Νέας Γουινέας και των Νησιών του Σολομώντα για την συνεργασία τους κατά τη διάρκεια των επισκέψεών μου. Κάθε αποστολή δημιούργησε ένα εύφορο πεδίο για διάλογο σε Κρατικό και Μη – Κυβερνητικό επίπεδο και προσβλέπω σε έναν παραγωγικό και συνεχιζόμενο διάλογο πάνω στην υλοποίηση των προτάσεών μου. Επίσης επισκέφθηκα την Ινδία και το Μπαγκλαντές τον Απρίλιο και τον Μάιο και ευχαριστώ τις κυβερνήσεις τους για την πρόσκληση. Εξίσου θα ήθελα να ευχαριστήσω τις κυβερνήσεις των Αζερμπαϊτζάν, Ονδούρας και Ηνωμένου Βασιλείου που με προσκάλεσαν να τους επισκεφτώ κάποια στιγμή στο άμεσο μέλλον. Λυπούμαι που οι κυβερνήσεις της Νοτίου Αφρικής και της Κολομβίας ματαίωσαν τις συναντήσεις μας. Τέλος αναμένω να μου απαντήσουν θετικά και να με προσκαλέσουν οι κυβερνήσεις των Αφγανιστάν, Μπαχάμες, Βολιβίας, Κούβας, Αιγύπτου, Γαλλίας, Ισραήλ, Νεπάλ, Νιγηρίας, Παλαιστίνης, Βενεζουέλας, Ουζμπεκιστάν, Τουρκμενιστάν και της Ζιμπάμπουε.

Νησιά του Σολομώντα

Από τις 12 έως τις 16 Μαρτίου, βρέθηκα σε αποστολή στα νησιά του Σολομώντα. Η κυβέρνηση προσπαθεί να ανταποκριθεί στα συνεχιζόμενα προβλήματα φτώχειας και υπανάπτυξης που εμμένουν στη χώρα. Μέσα σε αυτό το συγκείμενο, έχει αναγνωριστεί η ανάγκη για σεβασμό των γυναικείων δικαιωμάτων και έχουν γίνει προσπάθειες να αναπτυχθεί κάποιο νομικό πλαίσιο και πολιτικές σε εθνικό επίπεδο ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες ισότητας των φύλων και να εξαλειφθούν οι περιπτώσεις βίας εναντίον των γυναικών. Παρόλα αυτά οι συνταγματικές ρήτρες που δημιουργήθηκαν ώστε να αντιμετωπιστούν οι διακρίσεις και να προστατευτούν τα δικαιώματα των γυναικών, δεν έχουν ως τώρα παράγει την ανάλογη νομοθεσία. Ως εκ τούτου υπάρχουν ελάχιστες επανορθώσεις για γυναίκες θύματα βίας που προσφεύγουν στη δικαιοσύνη για να καταγγείλουν περιπτώσεις κακομεταχείρισης. Η υλοποίηση των κείμενων διατάξεων, όπου υπάρχουν, ειδικά σε ό,τι έχει να κάνει με την λειτουργία και την ικανότητα των μηχανισμών προστασίας όπως η αστυνομία και οι λοιποί δικαστικοί θεσμοί, είναι ανεπαρκείς.

Ανάμεσα στα δομικά εμπόδια που εμποδίζουν την πρόσβαση των γυναικών στη δικαιοσύνη ανήκουν μεταξύ άλλων το συγκεντρωτικό νομικό σύστημα, ο μικρός αριθμός των διώξεων, παράγοντες που αποτρέπουν τις γυναίκες από το να απευθύνουν τις απαιτήσεις τους στο δικαστήριο, και οικονομικές δυσκολίες που δημιουργούνται από τα circuit courts (δικαστήρια στα οποία ο δικαστής δεν έχει σταθερή θέση, αλλά ακολουθεί μια δεδομένη διαδρομή από τη μια περιοχή στην άλλη και δικάζει κατά τόπο). Καθώς η πρόσβαση στη δικαιοσύνη μέσω των επίσημων θεσμών καθίσταται δυσχερής, ειδικά σε απομακρυσμένες περιοχές, αρκετές γυναίκες προσφεύγουν σε παραδοσιακές μορφές δικαιοσύνης, οι οποίες παραμένουν πατριαρχικές και δεν είναι ευαίσθητες σε θέματα γυναικείων δικαιωμάτων.

Παπούα Νέα Γουινέα

Επισκέφθηκα την Παπούα Νέα Γουινέα από τις 18 έως τις 26 Μαρτίου του 2012. Η οικονομική ανάπτυξη που έχει επιτευχθεί εξαιτίας των εξαγωγικών επιχειρήσεων, δεν έχουν ακόμα μετουσιωθεί με απτό τρόπο σε ωφέλεια για όλους τους πολίτες. Δομικές

ανισότητες και διακρίσεις συνεχίζουν να έχουν δυσανάλογο αντίκτυπο στις γυναίκες. Παρά την θέσπιση ορισμένων νόμων και πολιτικών, παρατηρήθηκαν σημαντικά κενά στο νομοθετικό πλαίσιο, ειδικά στο Σύνταγμα το οποίο στερείται ειδικών διατάξεων αναφορικά με τις διακρίσεις ή άρθρων που να απαγορεύουν τέτοιου είδους πρακτικές σε σχέση με το φύλο. Επιπλέον δεν υπάρχει συγκεκριμένη νομοθεσία όσον αφορά τη βία εναντίον των γυναικών είτε με την ευρεία έννοια, είτε με την έννοια της ενδοοικογενειακής βίας. Δυστυχώς το σχέδιο νόμου για την προστασία της οικογένειας που είναι υπό συζήτηση δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στο θέμα της προστασίας που χρειάζονται τα θύματα της έμφυλης βίας.

Με μέσα που διατέθηκαν από ιδρύματα, Κέντρα Οικογενειακής Υποστήριξης δημιουργήθηκαν σε ορισμένα νοσοκομεία. Δεν υπάρχουν κρατικά τέτοια κέντρα για τα θύματα βίας, και οι γυναίκες εξαρτώνται από περιορισμένες υπηρεσίες που δεν χρηματοδοτούνται επαρκώς, οι οποίες προσφέρονται από δωρεές της Κοινωνίας των Πολιτών. Επιπλέον μηχανισμοί όπως η αστυνομία, η εισαγγελία και η δικαστική λειτουργία, υπολείπονται των ουσιαστικών και συνεπών υπηρεσιών που απαιτούνται για να προσφέρουν την προστασία που χρειάζεται.

Βοσνία Ερζεγοβίνη

Επισκέφθηκα τη Βοσνία Ερζεγοβίνη από τις 28 Οκτωβρίου μέχρι τις 6 Νοεμβρίου 2012 και παρατήρησα πως η κυβέρνηση αναγνώρισε τη σημασία της διατήρηση και προστασίας των δικαιωμάτων της γυναίκας, μέσω της θέσπισης νομοθεσίας που αναγνωρίζει στο Κράτος την υποχρέωση να παρέχει μέτρα πρόληψης, προστασίας, βοήθειας και αποζημίωσης. Η επιτυχία αυτών των πρωτοβουλιών παρεμποδίζεται από την αποσπασματικότητα και την έλλειψη κεντρικού Κράτους με την απαιτούμενη εξουσία και αρμοδιότητα ώστε να προωθήσει την επιτυχή τους υλοποίηση σε όλη την χώρα. Αυτό οδηγεί διαχρονικά στην έλλειψη ικανής αποκατάστασης σε γυναίκες που έχουν υπάρξει θύματα βίας.

Η οικιακή βία αναγνωρίζεται σαν ένα ευρύ πρόβλημα τόσο από κρατικούς όσο και από μη κρατικούς φορείς, ωστόσο δεν έχουν συλλεχθεί επίσημα δεδομένα που να δείχνουν τα ποσοστά διασποράς του προβλήματος, ούτε έχουν διεξαχθεί παρόμοιες διεξοδικές έρευνες από εθνικά ή διεθνή ιδρύματα. Περιπτώσεις που δεν δημοσιεύονται, η έλλειψη κοινών στατιστικών αρχείων και η τάση να αντιμετωπίζεται η οικιακή βία σαν ένα ιδιωτικό θέμα, οδήγησε στο να υπάρχουν ασύνδετα στοιχεία που δεν έχουν αναλυθεί από το Κράτος.

Κατά τη διάρκεια της αποστολής, ασχολήθηκα και με το θέμα της σεξουαλικής βίας που υπήρξε εν καιρώ πολέμου. Για αρκετά θύματα η σιωπή είναι ο κανόνας εξαιτίας του φόβου που έχουν απέναντι στους δράστες, του φόβου του να κοινοποιήσουν την εμπειρία τους στην οικογένειά τους και τέλος του φόβου του στιγματισμού. Οι γυναίκες που έδωσαν συνέντευξη σε γενικές γραμμές δήλωσαν πως το Κράτος αγνοεί την ύπαρξή τους και προσπαθεί να αποφύγει να αναλάβει την ευθύνη για αυτές, με αποτέλεσμα να μην έχουν πρόσβαση σε δικαστική ή κρατική αποκατάσταση, ούτε σε επαρκή προστατευτικά, υποστηρικτικά και επανορθωτικά μέσα. Αρκετοί δράστες παραμένουν ατιμώρητοι και τα θύματα ενδέχεται να τους συναντούν καθημερινά στις κοινότητες. Είναι κρίσιμο να αναγνωριστεί και να αντιμετωπιστεί η συνεχιζόμενη μεταπολεμική βία, η οποία αντανάκλαται στα υψηλά ποσοστά ενδοοικογενειακής βίας.

Κροατία

Από τις 7 μέχρι τις 16 Νοεμβρίου βρέθηκα στην Κροατία. Η κυβέρνησή της έθεσε σε εφαρμογή νομοθετικά και θεσμικά μέτρα και προσπαθεί να αναπτύξει πολιτικές ώστε να εξαλείψει το πρόβλημα της βίας εναντίον των γυναικών. Υπάρχουν πολλά θέματα τα οποία χρήζουν προσοχής και περαιτέρω έρευνας. Για παράδειγμα η αστυνόμευση και η δίωξη περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας πρέπει να αναθεωρηθεί ώστε να διασφαλιστεί το θύμα και ο καταλογισμός ευθύνης στον δράστη. Παρά της οδηγίες του νόμου περί Πρόληψης της Οικιακής Βίας τόσο οι αστυνομικοί όσο και τα ανάλογα προστατευτικά μέτρα δεν εφαρμόζονται επαρκώς. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας διώκονται ως πταίσματα, ώστε φαινομενικά να κινείται πιο γρήγορα η ποινική διαδικασία.

Επιπλέον αν και τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας είναι εξουσιοδοτημένα να διατηρούν την ενότητα της οικογένειας και να βοηθούν στη συμφιλίωση μέσα από υποχρεωτικές διαδικασίες παρέμβασης, συχνά αυτό συμβαίνει περιφρονώντας την προστασία που χρειάζονται τα θύματα της ενδοοικογενειακής βίας. Είναι άμεση ανάγκη η μετάβαση από ένα σύστημα πρόνοιας σε ένα σύστημα σεβασμού των δικαιωμάτων που να αναγνωρίζει το δικαίωμα της γυναίκας στην προσφυγή της σε μια αποτελεσματική δικαιοσύνη και στον καταλογισμό ευθυνών.

Η ευθύνη και οι σχετικές με αυτήν αποζημιώσεις για παρελθόντα εγκλήματα δεν είναι ακόμα πραγματικότητα για αρκετά θύματα, παρά τον μεγάλο αριθμό των περιπτώσεων που έχει καταγραφεί. Λίγες είναι εκείνες οι υποθέσεις που έχουν διωχθεί και θέματα αποκατάστασης παραμένουν εκκρεμή. Ως εκ τούτου τα θύματα στερούνται ψυχολογικής, υγειονομικής και όποιας άλλης υποστήριξης χρειάζονται.

Επίλογος

Κύριε Πρόεδρε,

Το προηγούμενο έτος αποκάλυψε πόσα ακόμα πρέπει να γίνουν ώστε να αντιμετωπιστεί και να προληφθεί επιτυχώς το ζήτημα της βίας εναντίον των γυναικών. Είναι σημαντικό να γιορτάσουμε κάποια ορόσημα όπως τη Διακήρυξη για την Εξάλειψη της Βίας εναντίον των Γυναικών, που συμπληρώνει 20 χρόνια φέτος. Πρέπει όμως εξίσου να λάβουμε υπόψη μας τις τεράστιες δοκιμασίες που συνεχίζουμε να αντιμετωπίζουμε στον αγώνα μας για την εξάλειψη της βίας εναντίον των γυναικών. Όπως υπογραμμίστηκε τον Μάιο του 2012 από την αναφορά της Ομάδας Εργασίας των Ηνωμένων Εθνών με θέμα την Ατζέντα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη μετά το 2015, οι ανισότητες συμπεριλαμβανομένου της διάκρισης λόγω φύλου και της έμφυλης βίας, πρέπει να είναι μια από τις κορυφαίες προτεραιότητες.

Ένα από τα σημεία κλειδιά που δεν έχει δημιουργηθεί ακόμα, είναι ένα νομικό πλαίσιο που θα δεσμεύει τα Κράτη να πράττουν με την προσήκουσα επιμέλεια τόσο σε θεσμικό όσο και σε ατομικό επίπεδο, ώστε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της βίας εναντίον των γυναικών. Καλώ τα Κράτη να συνεχίσουν να συνεργάζονται ώστε να επιτευχθεί ο κοινός στόχος της προώθησης και της υπεράσπισης των γυναικείων δικαιωμάτων γενικά και να αντιμετωπιστεί η βία εναντίον των γυναικών ειδικότερα.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή και προσβλέπω σε έναν δημιουργικό διάλογο.